

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן
מליובאוויטש

חוקת — בלק

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ב
(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי
„מכון לוי יצחק“
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים ושלוש לבריאה
שנת הקהל

חוקת

א. "ואחות וגו'" אינו אלא סיפור, שכן שניהם הם ספורים, שניהם משמשים הוראות ושניהם מהוים חכמתו ורצונו, יתברך – כשם שכל ספורי התורה משמשים הוראות – כך גם ספורנו האמור לעיל משמש הוראה בחיים.

ב. שלשה פרטים אלו: ענני הכבוד, מן, ומים – ניתנים להבנה ונמצאת בחינתם בתורה.

ענני הכבוד הגינו מבחוץ: הגינו מארבע הרוחות, הרגו את הנחשים שהיו במדבר, הנמיכו את ההרים⁸, גיהצו את הלבושים, ככתוב⁹: "שמלתך לא בלתה מעליך". כל אלה דברים של שמירה והגנה מבחוץ.

ענינו של המן הוא: אכילה, ובמן היתה אפשרות לחוש כל טעם שעלה ברצון¹⁰. מהותה של אכילה היא – קליטה פנימית.

הבאר הוא מים. מים אינם דבר מזין לכשעצמו, ולפיכך אומר הרמב"ם¹¹ את הטעם לכך ש"אין מערבין במים" – משום שאפשר לערב רק בדבר המזין ומים אינם דבר מזין. פעולתם של המים היא – שהיא מפזרת את המזון לכל חלקי הגוף.

וישנן אף בתורה כל שלש בחינות אלו: יש בתורה כפי שהיא נותנת לאדם באופן של פנימיות, יש בתורה כפי שהיא מגינה מבחוץ

א. במדרשי חז"ל הקשורים בפרשת השבוע (פ' חקת) מסופר שענני הכבוד היו בזכותו של אהרן, הבאר – בזכות מרים, והמן היה בזכות משה. כשאהרן ומרים הסתלקו – ניטלו ענני הכבוד והבאר, אלא שהוחזרו לאחר מכן בזכותו של משה¹.

למרות שהתורה היא חכמה, ככתוב²: "כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" – אין היא נקראת בשם "חכמה", כי אם בשם "תורה", מלשון: הוראה³, ומשמעות הדבר שכל ענין המסופר בתורה משמש הוראה לתמיד ולכל מקום בחיי יום-יום.

כלומר: לא רק המצוות שבתורה, מצוות עשה ומצוות לא תעשה, משמשות הוראה בחיים, כי אם גם ספורי התורה משמשים הוראה בחיים, הרי גם המצוות עצמן לא נכתבו בדרך ציווי, כי אם בדרך סיפור – שהקב"ה ציוה למשה ומשה אומר לבני ישראל. וכשם שהמצוות מהוות הוראה, אף שנכתבו בדרך סיפור, כך גם סיפורי התורה משמשים הוראה, שכן גם הסיפורים מהוים חלק מן התורה.

– לפיכך כותב הרמב"ם⁴, והדבר מופיע ברמזו אף בגמרא⁵, שאין הבדל בין הפסוק⁶ "ואחות לוטן תמנע" לבין הפסוק⁷ "שמע ישראל", למרות שהפסוק "שמע וגו'" כולל את אחת המצוות העיקריות ואילו הפסוק

(1) תענית ט, א.

(2) דברים ד, ו.

(3) זהר חלק ג נג, ב. גור ארי' (למהר"ל מפראג) ריש פרשת בראשית בשם הרד"ק.

(4) פירוש המשניות להרמב"ם סנהדרין פרק י יסוד ה.

(5) סנהדרין צט, ב.

(6) בראשית לו, כב.

(7) דברים ו, ד.

(8) מכילתא בשלה – פתיחתא במדבר רבה א, ב. נתחומא בשלה, ג.

(9) ראה לעיל עמוד 30 הערה 19.

(10) יומא עה, א.

(11) פירוש המשניות להרמב"ם עירובין פרק ג משנה א.

ד. ענין נוסף יש בתורה, שבו הוא דומה לענני הכבוד, בכך שהוא מגין מבחוץ.

כשמגיע זמנו של אדם לצאת אל המדבר, והכוונה כאן לכלל העולם הזה הנקרא: "עולם הקליפות וסטרא אחרא"¹⁷, "מדבר גדול ונורא אשר אין בו מים", כי אם "קליפות", "נחש שרף ועקרב", מגין אז עליו כח מסירות הנפש הטבוע בכל אחד מישראל, בכל בני ישראל, משום ש"ישראל" – ראשי תיבות: יש ששים רבוא אותיות לתורה¹⁸, והרי כשרותו של ספר תורה באה אך ורק ע"י כל אותיותיו¹⁹, ולפיכך יש לכל יהודי, אף לקל שבקלים, כח מסירות נפש – למסור נפשו על קידוש השם.

– אלו הם "ענני הכבוד" שבתורה. כשם שענני הכבוד הקיפו וסבבו את כל בני ישראל – מזמן קריעת ים סוף ועד שנכנסו לארץ ישראל, ואף את אלו שלקחו אתם את הפסל – אותם הקיפו ענני הכבוד – כך יש גם חלק בתורה – הפרט של "יש ששים רבוא אותיות לתורה" – שהוא כולל את כל בני ישראל, למן הגדול שבגדולים ועד הפחות שבפחותים, ומעניק להם כח ותוקף לעבור את ה"מדבר הגדול והנורא", בלי להתרשם מ"נחשים שרפים ועקרבים", ולחיות בהלך רוח של מסירת נפש.

כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁰ על תקופת ההפצצות בורשא, כשכולם חיפשו דרך

יש בתורה כפי שהיא מחלקת אותן שתי הבחינות האמורות לכל ישראל.

ג. הוסבר לעיל שתורה היא מלשון הוראה, כלומר: שהתורה מלמדת התנהגות בחיי יום יום. זו בחינה של התורה כפי שהיא נותנת בפנימיות – כדוגמת המן. יש להבינה ולקלטה בפנימיות, כדי לדעת כיצד צריכה להיות ההתנהגות של האדם עצמו, של בני ביתו ובניו אחריו.

לגבי בחינה זו של התורה בה היא דומה למן – קיימים הבדלים בין יהודי אחד לרעהו, שכן מאחר שהדבר שייך לפנימיות הריהו לכל אחד לפי דרכו. כשם שבמן היו דרגות שונות – מ"לחם" ועד "דכו במדכה וגו'"¹²: לצדיקים היה המן מוכן ושונה הדבר לרשעים – בענני הכבוד ובבאר לא היו כל הבדלים, כי אם אך ורק במן, משום שהוא ענין של פנימיות – כך גם בתורה: יש כאלה שבאין אפשרות אחרת יוצאים הם ידי חובת מצות תלמוד תורה בקריאת שמע¹³ ויש כאלה שחובת תלמוד תורה המוטלת עליהם היא דוקא כל היום¹⁴.

הוא הדבר גם ביחס להידורי מצוה¹⁵, ואף יתר על כן: ישנם הידורים שמי שהגיע לדרגה המתאימה חייב בהם אבל מי שאינו שייך לכך – אסור לעשותן, משום "מחוי כיוהרא" וכיוצא בזה. סתם אדם אסור לעשות כן, ואילו אדם חשוב חייב לעשות, ואם לאו – יש בדבר משום חילול השם ח"ו¹⁶.

17 תניא סוף פרק ו.

18 מגלה עמוקות אופן קפו (מובא בילקוט ראובני בריש פרשת בראשית. בילקוט חדש ערך תורה סימן קעח. ועוד). ויש שהעירו מזהר חדש רות על הפסוק וזאת לפנים בישראל. ואף שמספר בני ישראל הוא יותר משישים ריבוא כ"י, הנה נודע שמספר זה הוא מספר השרשים וכל שרש מתחלק לשישים רבוא ניצוצות שכל ניצוץ הוא נשמה אחת – תניא פרק לו עיין שם.

19 ראה זחר חלק ג ע"א, א. תיקוני זחר תיקון כה.

20 ספר השיחות קיץ ה'ת"ש עמוד 12.

12 יומא עה, א.

13 מנחות צט, ב. שולחן ערוך אדמו"ר חוקן הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ד.

14 ראה תורה אור צח, ג.

15 לקוטי תורה במדבר פד, ד. וראה קונטרס העבודה פרק ז.

16 ראה יומא פו, א. רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה הלכה יא.

זה של "ירדה והתלבשה למטה", מביא את ה"מן" שבתורה ואת "ענני הכבוד" שבתורה, לכל מחנה ישראל, לכל אחד ואחת²² מישראל, בכל הדרוש לו ולה בכל הענינים.

1. כך יובן הקשר בין המן לבין משה, בין ענני הכבוד לבין אהרן ובין הבאר לבין מרים. משה היה רועה ישראל והזין את כל אחד לפי ערכו, כפי המסופר²³. שבשעה שרעה את הצאן היה מאכיל את הקטנים במרעה רך ואת הגדולים במרעה קשה, שהרי מרעה הוא ענין של פנימיות וצריך לכן להיות מותאם לפי דרגתו של כל אחד. לפיכך היה המן, שהיה בפנימיות ובהתחלקותו בזכותו של משה.

אהרן היה "אוהב את הבריות"²⁴. כלומר: הוא אהב גם את אלו שאינם אלא "בריות"²⁵, ולכן נאמר על אהרן²⁶: "ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל", דבר שלא נאמר לגבי אחרים. וע"י אהבה זו לכל הבריות עורר גם בקרבם תשוקה למצוות²⁷, למרות שמצד עצמם היו רחוקים מכך. לפיכך היו ענני הכבוד בזכותו של אהרן, שכן בכל דבר קיים הנהוג של "מדה כנגד מדה"²⁸ ומאחר שהיה אוהב את הבריות בלי חלוקה כלשהי – "המשיך" את ענני הכבוד שהקיפו את כל בני ישראל במדה שוה.

מרים היתה הרי פועה²⁹ זו שהתמסרה לגידול התינוקות במצרים. – "למה נקרא

להסתתר: פעם הודמנה למקום מחסה אחד קבוצה שהכילה את הרבי, אנשים בינונים, אנשים פשוטים, וכאלו שתחלה חשבו עליהם שאין להם כל זיקה ליהדות, אך כשבמרחק מועט משם התפוצצה פצצה – קראו כולם פה אחד: שמע ישראל!

כשמגיעים ל"יחידה שבנפש", לעצם הנשמה – אמנם קשה להגיע אליה, אך כשמגיעים אליה, אם בדרך דוגמת האמורה או בדרכי נועם – משמיע גם הקל שבקלים קריאת "שמע ישראל" באותו תוקף כשל מנהיג ישראל.

אף כי יתכן שסיבת הקריאה "שמע ישראל" או היתה בהשפעת הימצאם בד' אמותיו של בעל "נשמה כללית", שהם מהוים פרטים שלה, אך סיבה זו עוררה את ה"יחידה" שלהם, וקריאת "שמע ישראל" נבעה מן ה"יחידה" שלהם עצמם.

ה. וכדי שבכל יהודי יהיה גם ה"מן" וגם "ענני הכבוד" שבתורה – יש להזדקק ל"מים" שבתורה, הרי כשם ש"מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך" – כך התורה "ירדה והתלבשה למטה"²¹, חכמה מפוארת בכלי מכווער. שבכוחה של ירידה זו של התורה מסוגל כל יהודי, ע"י אמירת תורה שבכתב (אפילו כזה שאינו יודע פירוש המלים) וע"י לימוד תורה שבעל-פה (אפילו כזה שאינו יודע אלא את הפירוש הפשוט) – הוא מסוגל לגלות ולהוציא את ה"מן" ואת "ענני הכבוד" שבתורה.

כשם שהמים מוליכים את המזון לכל חלקי הגוף – כך גם ה"מים" שבתורה, כלומר: פרט

22) ראה הלכות תלמוד תורה לאדמו"ר הזקן סוף פרק

א.

23) במדרש תהילים – הוצאת באבער – פרק עח הערה קנב מובאת גירסה זו ביחס למשה רבינו ע"ה.

24) אבות פרק א משנה יב.

25) ראה בכ"ז לעיל עמ' 24 ואילך.

26) במדבר כ, כט וילקוט שם.

27) אבות דרבי נתן ריש פרק יב.

28) סוטה פרק א, משנה ז.

29) סוטה יא, ב.

שהוא "זקן – שקנה חכמה"³⁵ וזקן אינו מחזיר אבידה כשאין הדבר לפי כבודו – ובכלל, אין הדבר מתפקידו, שכן מתפקידו ללמד את מנהיגי ישראל כיצד להנהיג את ישראל, אבל אין מענינו לבוא במגע עם אנשים שאינם כשרים. למרות כל זאת – הרי בשעה שנסתלקו אהרן ומרים, ואין מי שיטפל בדבר, פונה ראש ישראל להתעסק בענינים אלה, גם כשאין הדבר לפי ערכו.

ח. נאמר הרי ב"תניא"³⁶ שיש לכל איש ישראל ניצוץ של משה רבנו. מהוה איפוא, האמור הוראה לכל ישראל: למרות שיש לכל אחד ענינו ותפקידו – הרי כשחסר "הבאר שבזכותה של מרים" וחסרים "העננים שבזכותו של אהרן", וקיימת סכנה של "נחשים שרפים ועקרבים" – נדרש או כל אחד שיחזיר הוא את הבאר ואת העננים – מבלי להרהר אם הדבר מתפקידו או לא.

גם כזה שלעצמו אין לו לחשוש כלל מ"נחשים, שרפים ועקרבים", משום שיש לו צלם אלקים, ולכן אין להם שליטה עליו, כמאמר הגמרא³⁷: "אין חיה רעה שולטת באדם, אלא אם כן נדמה לה כבהמה" – בכל זאת, מאחר שלאחרים קיימת הסכנה, ואין נראים בשטח אהרן ומרים שדואגים למנוע את הסכנה – הרי זה ענין של פיקוח נפש, שבגללו מחללים את השבת והוא דוחה את כל התורה כולה, ואפילו בצירוף של כמה וכמה ספקות, ואפילו בגלל חיי שעה³⁸, ומשום כך

שמה מרים?" – לפי שהיתה בזמן המר של קושי הגלות³⁰ – ועם זאת השמיעה את נבואתה שעתידי בקרוב להיוולד מושיען של ישראל³¹, וע"י כך ביטלה לא רק את גזרת פרעה, כי אם גם את גזירת עמרם – למרות שהיה לעמרם נימוק לגזירתו. מרים פעלה במסירות-נפש להכין את הילדים שיאמרו: "זה א-לי ואנוהו"³², דור שיקבל את התורה. בזכותה היה, איפוא, הבאר, המים, שהרי ענינם של "מים" הוא הבאת והנחת התורה למקום נמוך³³, גם לאלו שהם בקצה המחנה.

ז. כשנסתלקו אהרן ומרים – נסתלקו ענני הכבוד והבאר, וחזרו בזכותו של משה. מכאן הכרח לומר שמשה החל ב"עבודה" חדשה. למרות שענינו לכשעצמו היה – ה"עבודה" של רועה ישראל (מן), החזירה ה"עבודה" החדשה גם את העננים והבאר.

הסימן האמתי של רועה ישראל הוא זה שאינו עוסק רק בעבודה השייכת לו בעצם, אלא שבשעה של הכרח, לצורך השעה, הוא מצדד את עצמו, מזניח את עצמו, ומוסר נפשו למען בני ישראל.

בשעה של צורך לקרב לבן של ישראל, וגם של פחות שבפחותים, לאלקות – מניח רועה ישראל את עניניו ומלמד את בני ישראל אל"ף ביי"ת, אם הא"ב של תורה ומצוות או הא"ב פשוטו כמשמעו. למרות שהוא כהן³⁴ ו"מה לכהן בבית הקברות" "רשעים בחייהם – קרויים מתים"^{34*}? למרות

30 ילקוט שמעוני רמז קסב.

31 סוטה יא, ב. יב, ב. מגילה יד, א.

32 סוטה יא, ב.

33 תענית ז, א. תניא פרק ז.

34 ראה לקו"ש ח"ב [המתורגם] עמוד 25 הערה 12.

34* ברכות יח, ב.

35 קדושין לב, ב.

36 פרק מב.

37 סנהדרין לה, ב. ועיין שבת קנא, ב. תניא פרק כד.

38 שבת קלב, א. יומא פד, ב. רמב"ם הלכות שבת

פרק ב הלכה א.

המוטלת רק על הצבור³⁹, אנשים ונשים⁴⁰,
 שאז יהיה "ושכנתי בתוכם" – בתוך כל אחד
 ואחד מישראל.

(משיחת י"ב תמוז, תשי"ג)

חייב הוא להיות זה הדואג לכך, שיהיו גם
 המן, גם העננים וגם הבאר.

וכשאדם יוותר על עצמו ולא יעיין אם זה
 תפקידו או שתפקידו נעלה מזה, ויקרב
 ישראל לאביהם שבשמים – יקרב ה' אותו ואת
 בני ביתו, יתן להם את הדרוש להם, ועיקר
 הכל – בקיום "ועשו לי מקדש", מצוה

39) ספר החינוך מצוה צה.

40) רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק א הלכה יב.

לזכות

כ"ק אדוננו מזרנו זרבינו

מלך המשיח

ויה"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מזרנו זרבינו מלך המשיח

לעולם ועד

בלק

הקב"ה⁷, וגם כאן הפירושו: מי – הקב"ה – יקימנו, הוא יוציאנו מן הגלות, וכפי שנאמר: מי יתן מציון ישועת ישראל⁸.

ועד למועד "מי יקימנו" אין השליטה אמיתית ח"ו, שכן על ארי ולביא אין אפשרות שליטה, – כפסק ההלכה בשלחן ערוך⁹ שעל ארי ולביא אין לשום אדם שליטה, עד שקיימת השאלה אם אפשר ל"תרכתם" ע"י הרגל.

לכל עצם הגלות אין מקום כלל לפי ההגיון, ורק "אנוס על פי הדבור" הגיע הארי והלביא למצב של "כרע שכב".

מובן, איפוא, מאלי כי לגבי תורה ומצוות – שמקורם: "יודבר אלקים את כל הדברים האלה" – אין כל קשר לגלות בכלל.

ב. ברם, מפני ההתרגלות לגלות ומשום "אותותינו לא ראינו"¹⁰

– נסים מתקיימים גם עתה, אלא ש"לא ראינו": אין בעל הנס מכיר בניסו¹¹ –

ובגלל חושך הגלות עלולה לשרור טעות ש"עולם כמנהגו נוהג", "עולם" – מלשון: העולם והסתר¹², וכאילו העולם שולט על הארי והלביא – לפיכך מראים מלמעלה מפעם לפעם נסים גלויים גם בזמן הגלות (ואחד הנסים הגלויים הכלליים בדורנו היה נס י"ב וי"ג תמוז), המזכירים שגם בזמן הגלות אין עוד מלבדו.

– זה תוכנו של מאמר רו"ל¹³: "בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין,

א. בקשר לפסוק "כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו" – נאמר במדרש¹ כי הוא מוסב לתקופה שבין המלך צדקיהו עד למלך המשיח, שכן בזמן צדקיהו החל החורבן והגלות, ואפילו לאחר שבעים השנה, בזמן הבית השני, היה עדיין ענין גלות, משום ש"חמשה דברים חסרו בבית שני"², כך שלא היתה זו גאולה שלמה.

על תקופה זו שמצדקיהו המלך עד המלך המשיח נאמר "כרע שכב", לפי אותם "יש אומרים" שמפרשים את המושג "שכב" – כך כותב ה"צמח-צדק"³ – מלשון: וישכב וירדם, על משכבי בלילות, ולא ימות ונפל למשכב – מושג המבטא את ענין הגלות.

ברם, עלול מישהו לחשוב שהגלות היא לא רק לגבי הגוף, כי אם גם לגבי הנשמה, ח"ו, ועניני תורה ומצוות שהם קשורים בנשמה,

– נאמר, איפוא, באותו פסוק שגם המצב של "כרע שכב" אינו מצב של שכיבת איך-אונים, כי אם מצב של הגבלה עצמית כשל מי שמגביל ומצמצם ממדי עצמו. הרי מדובר כאן ב"כארי וכלביא", וארי הוא בעל תקיפות, ולביא במדה יתרה מזה, וכנאמר בזהר⁴ על לביא: "בתקיפא יתיר".

כלומר: אפילו בזמן של "כרע שכב", אין פירוש הדבר, ח"ו, שיד אומות העולם שליטה על ישראל. בני ישראל הם תמיד כארי וכלביא, ורק מי – יקימנו, דוגמת ענין: "מי גלה לבני רו זה"⁵, הקשור ב"מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי"⁶ המוסב על

7 ראה לקוטי תורה במדבר טו, א"ב.

8 תהילים יד, ז. ג, ז.

9 חשן משפט הלכות ניוקין סימן שפט סעיף ח.

10 תהילים עד, ט.

11 נדה לא, א (בשינוי לשון קצת).

12 לקוטי תורה במדבר לו, ד. ספר המאמרים ה'תשי"עמוד 116.

13 פירש"י ריש בראשית. ספר הליקוטים הארז"ל בתחילתו ובכמה מקומות. וראה מדרש ילמדנו הובא בתלמוד תורה.

1 בראשית רבה פרשה צח, ז.

2 יומא כא, ב. ירושלמי מכות פרק ב הלכה ו. הוריות

פרק ג הלכה ב. במדבר רבה פרשה טו, י.

3 בד"ה כרע שכב שנת ה'תר"ה בסעודה שלישית.

4 ויחי רלו, ב.

5 שבת פח, א.

6 דברים ה, כו.

של אברהם ולכן רשאי גם הוא לחוות דעה בעניני תורה וקדושה.

וכשהורשה במקצת לחדור – התגלה המושג של "יודע את רבונו ומכוין למרוד בו"¹⁶, וקרה מה שנעשה על ידו.

כך גם בלעם, שעליו אומרת הגמרא בסנהדרין¹⁷ שמוצאו מלבן: לבן טען – "הבנות בנותי והבנים בני וכל אשר אתה רואה לי הוא"¹⁸ – שגם לו יש קשר לבני ישראל, שכן מבנותיו נבנה בית ישראל.

זו, אפוא, הוראה לכל דור:

כשבא מישהו ואומר היפוכן של תורה ומצוות, גם אם הוא שולף "תעודה" שהוא נינו של יצחק, בן-נינו של אברהם, ושממנו נולדו אלו שמהם נבנה בית ישראל –

– יש לומר לו: "אנו אין לנו אלא אבינו שבשמים", המודד היחיד שיש לנו לגבי כל דבר הוא: תורה. לא היחוס המשפחתי ולא משהו אחר מהוה לדידנו ה"פוסק", כי אבן-הבית היחיד היא התורה. כשמתאים הדבר עם התורה הרי טוב, ואם לאו – יתא זה מבלעם, יתא זה מעמלק – כיון שהוא היפוכה של תורה – אין לנו כל ענין בדבר.

אך כדי להבחין אם הדבר מתאים לתורה או לא – הרי כשאדם ניגש לדבר מתוך הרגשת ישות עצמו, אי אפשר לו להבהיר לעצמו מדוע אינו רוצה לקבל הוראה מסוימת, אם זה מפני שהיא היפוכה של התורה, או משום שהיא מנוגדת לישותו ומציאותו.

לפיכך צריכה להיות עבודת היראה והאהבה, והיראה קודמת לאהבה, כפי שמשמע מן הקריאה האמורה של שתי המלים

ראה שאין העולם מתקיים – שתף בו מדת הרחמים". על כך נאמר בשער היחוד של ה"תניא"¹⁴ שהכוונה ל"גילוי אלקות ע"י צדיקים ואותות ומופתים שבתורה".

המופתים פורצים את ההגבלות וה"מידות" של העולם, עד שנראה בעיני בשר שיש מנהיג לבירה.

עם זכירת דבר זה – באה הידיעה שבני ישראל הנם תמיד כארי וכלביא, ובכל הקשור לנשמה ותורה ומצוות אינם נתונים בגלות.

* * *

ג. כתוב בספרים¹⁵ שיש לבלעם זיקה לעמלק, רמז לדבר: כשהמלים "בלעם" ו"עמלק" נכתבות בשתי שורות מקבילות – "בלעם" בעליונה ו"עמלק" בתחתונה – תיקרא המחצית הימנית של שתי השורות (הב' והל' של השורה העליונה, והע' והמ' של השורה התחתונה) כ"בלעם", והמחצית השמאלית של שתי השורות (הע' והמ' של השורה העליונה, והל' והק' של השורה התחתונה) כ"עמלק".

הדרך להיפטר מ"קליפת" בלעם ועמלק היא – אהבה ויראה. גם ב"אהבה" ו"יראה" קיימת דוגמת רמז זה: כשנכתבת המלה "יראה" בשורה עליונה והמלה "אהבה" בשורה תחתונה, נקראת המחצית הימנית של שתי השורות כ"יראה", והמחצית השמאלית של שתי השורות – כ"אהבה".

הסבר לדברים האמורים:

הטעם לכך שעמלק היה מסוגל להילחם עם בני ישראל היה משום שמוצאו היה מעשו, ולפיכך טען שגם הוא נינו של יצחק ובן נינו

16) ראה תורת כהנים בחוקתי כו, יד. זהר חלק ב סה, א. ועדיין צ"ע.
17) קה, א.
18) בראשית לא, מג.

14) פרק ה.
15) ראה ליקוטי שושנים (למהר"ש מאסטרפולי) בפ' לימודי האריז"ל.

צורים אראנו ומגבעות אשורנו" – "צורים אלו האבות וגבעות אלו האמהות".

מכאן מובן כי לטענת לבן – הבנות בנותי והבנים בני – יש בסיס מסוים, שכן אילו לא היה לטענה זו כל יסוד, לא היתה נכתבת בתורה, ולא היה צורך שבלעם, שהוא מיוצאי חלציו של לבן, יבטל טענה זו.

ה. מה משמעותה של טענת לבן "הבנות בנותי והבנים בני"?

– הואיל והנשמה ירדה לגוף ועליה לבוא במגע עם הגשמיות, אם אמנם המטרה היא "לברר" את הגשמיות – הרי "המתאבק עם מנוול – מתנוול גם כן"²⁴, ואם כי הדבר הוא רק לשעה קלה – "ברגע קטן עזבתך"²⁵ – ועתיד הוא לאחר מכן לצאת מכך – הרי בשעה זו ורגע זה הוא בא במגע עם דברים גשמיים וחומריים ונעשה לנפרד מאלקות.

– ולאמתו של דבר הרי ההיפרדות מאלקות, אף לרגע אחד, נובעת רק מרוח שטות, אבל לולא רוח השטות הרי השכל דקדושה, ואפילו השכל סתם, השכל הבריאי, אינו נותן מקום להיפרד מאלקות ואפילו לרגע קצר, שכן רגע זה – "אבידה שאינה חוזרת" הוא, וכל שכן בהתאם לכפי שהענין מוסבר בפירוט ב"תניא"²⁶ שהרגע מתבטא בבחינה שלמעלה מן הזמן –

ויתר על האמור: הדבר משפיע גם על הזמן שלאחר מכן, כפי שמוסבר ב"תניא" שם, שהמפריד עצמו לרגע בהסתמך על כך שלאחר מכן יצא ממצב זה – הרי זה ענין של "אחטא ואשוב" ש"אין מספיקין בידו לעשות תשובה"²⁷ ויש להזדקק ל"דחק ונכנס".

יחד, וכפי שנאמר ב"תניא"¹⁹ על היראה שהיא "ראשית העבודה, ועיקרה ושרשה".

וכשניגש האדם בהכנה מוקדמת של אהבה ויראה, האהבה כשרש לכל מצוות עשה והיראה כשרש לכל מצוות לא-תעשה – כאמור ב"חינוך קטן" שב"תניא", ומוסיף שם שיש בזה ענין החינוך, ופירוש הדבר שאף כשאינו בר-דעה – וידע אינש בנפשיה – ניתן לחנכו באהבה ויראה –

הרי אין לו להתרשם מעמלק, שמוצאו מאברהם ויצחק, וגם לא מבלעם, למרות ש"בישראל לא קם (כמשה), אבל באומות העולם קם, ומנו – בלעם"²⁰, והרי לאחר המשל הניתן בספרי, לפיו נמשל בלעם לטבח וכו', קיימת בכל זאת דוגמה מסוימת ביניהם. אפילו פשוט שבפשוטים שבישראל – כשהוא צועד לפי הסדר של "יראה" ולאחריה "אהבה" – אין לו להתרשם מבלעם ומעמלק.

(משיחת י"ב תמוז, תשט"ז)

ד. בנבואת בלעם נאמר: "מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו", כש"צורים" מוסב לאבות ו"גבעות" – לאמהות²¹, ובדוגמה זאת: קול דודי וגו' מדלג על ההרים, מקפץ על הגבעות²².

דובר הרי – בשיחת י"ב תמוז – שמוצאו של בלעם היה מלבן, ככתוב: "בלעם בן בעור" (אם בנו ממש של בעור, או בן בנו, ובכל אופן – מיוצאי חלציו), ו"בעור – זה לבן"²³. לבן אמר: "הבנות בנותי והבנים בני", וכדי לבטל טענה זו היה אחד מיוצאי חלציו צריך להודות בעצמו – כי "מראש

19) פרק מא.

20) ספרי דברים לד, יו"ד. וילקוט שמעוני שם. במדבר רבה פרשה יד, כ. זהו חלק ב, כא, ב. ובכמה מקומות.

21) במדבר רבה כ, יט.

22) שיר השירים ב, ח.

23) ראה הערה 17.

24) תניא פרק כח. וראה שם פרק ח.

25) ישעיה נד, י.

26) פרק כה.

27) יומא פה, ב.

ובקיום המצוות, – עם כל זאת הרי, לפי טענה זו, ההתעסקות של אותו רגע בגשמיות דומה, להברדיל, לשל לא־יהודי, ח"ו.

– יש, אפוא, לדעת כי זו טענת לבן, "הבנות בנותי והבנים בני", שכאילו הגשמיות של היהודי שייכת ללבן.

אבל האמת היא ש"מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו. כשאדם עושה מעקה לבית חדש – וכפי שהוסבר בשיחת יב"ג תמוז, שבשעה שאדם יוצא מדל"ת אמות של תורה ותפלה כדי לעסוק בעניני עולם יש לו לעשות מעקה – הוא חש, בשעת ההתעסקות הגשמית עצמה, בכוונה האלקית הטמונה בדבר, ואז "מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו", שהרי הם היו בכל עניניהם בבחינת "מרכבה", וכך גם כל אחד בשעת קיום המצוה, וכמוסבר לעיל – גם בכל הדברים שבהם הוא מקיים: "בכל דרכיך דעהו"³¹.

כך גם בלמוד התורה, הנלמד באמצעות השכל האנושי, יש צורך ב"מעקה", כפי שהוסבר בהרחבה שיש צורך בשער הנו"ן, לחבר "נקודא בהיכלא", ופירוש הדבר שגם תוך כדי השגה והבנה בשכל אנושי צריכה להיות מורגשת נקודת היהדות.

כללית, הכוונה היא שבכל דבר שאדם עוסק, אם התעסקות גשמית ממש ואם למוד תורה בשכלו האנושי, צריכה להיות מורגשת הכוונה האלקית, ואז הרי אף בשעת מעשה אין זו ירידה, כי אם אדרבה, עליה, שכן באמצעות דבר זה גופו מתבצעת כוונת הקב"ה.

(משיחת ש"פ בלק, תשט"ז)

אי לכן טוען לבן: "הבנות בנותי והבנים בני". כיון שאדם צריך להודק לגשמיות ולבוא במגע אתה – הרי, לרגע לפחות – והדבר משפיע גם על להבא, כאמור – הוא נפרד מאלקות. זו היא טענת לבן.

ברם, לאמתו של דבר אין הדבר כן.

כי כשאדם עוסק בדברים גשמיים לשם הכוונה האלקית שבהם, שהיא "להיות לו, יתברך דירה בתחתונים"²⁸, ולצורך זה עוסק הוא בענינים תחתונים – הרי גם באותו רגע עצמו אין בדבר משום ירידה, כי אם – עליה, עד כדי כך שבלעם בעצמו, מיוצאי חלציו של לבן, שהיה שתום העין, רואה – "מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו".

1. הענין האמור – מבחינת עבודת ה' הוא:

כשמתעוררת טענה שמפני ירידת הנשמה בגוף יש, גם על פי התורה, לעסוק בגשמיות, והרי פרנסת בני הבית היא מצוה וחובה²⁹, כך שלפי זה יש להכין עניני התעסקות וכו' לשם כך.

ויתרה מזו: הרי תורת החסידות עצמה מסבירה ש"וברכך הוי' אלקיך – בכל אשר תעשה"³⁰ דוקא, שהכוונה היא ל"לבושים" של עשייה גשמית. לא די ב"לבושים" של המזלות העליונים כי אם יש צורך בלבושים של העולם הזה הגשמי.

ולפי זה הרי למרות שהעשייה היא, אמנם, בכוונה לעבוד את ה', שכן באמצעות עניני העסק הגשמיים תבוא תוספת בלמוד התורה

28 ראה הנחומא נשא טז.

29 ראה כתובות מט"ג. שלחן ערוך אבן העזר סימן ע"א.

ע"ף א.

30 דברים טו, יח. קונטרס ומעין מאמר יט ואילך.

31 משלי ג, ו.

הקדש בבית מדרשו, ר' עזרא הנביא, ור' יהודה החסיד, שעליו נאמר שלו היה חי בימי האמוראים – היה אמורא, ולו היה בימי התנאים – היה תנא, ולו היה בימי הנביאים – היה נביא. היה, אפוא, ענין זה של "תחזור הנבואה לישראל", ולכן היה כבר אפשרי קיום הנאמר לאחר הפסוק "כעת יאמר ליעקב", והוא: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" שמשמעותו היא הגאולה העתידה, אלא שמאחר ש"לא אכשור דרא" – עדיין ממשיכים להתגיע.

ב. כעבור דורות, כשהתקרב זמן ביאת המשיח, היה שוב ענין של "תחזור הנבואה בישראל" ע"י התגלות מורנו הבעש"ט ותלמידו עד לאדמו"ר הזקן⁴ שעליו נאמר הביטוי שנאמר לעיל על ר' יהודה החסיד, וביתר שאת. ושוב – ע"י רבותינו, ממלאי מקומו, עד לדורנו – נשיאינו כ"ק מו"ח אדמו"ר – "הבקר אור דא צפרא דיוסף", כדאיתא בזהר⁵, ועל כך נאמר "בקר אערך לך" שמשמעותו כשל "ערכתני נר למשיח" כאמור בזהר, זו הגאולה השלמה במהרה בימינו ע"י משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ בלק, תשט"ז)

א. בפרשת השבוע נאמר: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" – דברים המוסבים על זמן הגאולה לעתיד. קודם לפסוק זה כתוב: "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל", ופירוש הדבר שלפני הגאולה שלעתיד – תחזור הנבואה לישראל. בירושלמי¹ נאמר ביחס לפסוק "כעת יאמר ליעקב וגו'" שבלעם אמר אותו "בחצי ימיו של עולם".

הרמב"ם כותב באחת מאגרותיו – אגרת תימן – שבלעם אמר זאת בשנת ב' אלפים תפ"ח, ומשמעות המלה "כנות" היא שכאשר תעבור תקופת זמן דומה – כלומר: בשנת ד' אלפים תתקעו² – תחזור הנבואה לישראל. בזמן האמור – ד' אלפים תתקעו – ובקירוב לו חיו: ר' שמואל הנביא אביו של ר' יהודה החסיד, ר' אלעזר בעל הרוקח³, הרמב"ן שחיבר מספר ספרי קבלה וכתוב עליו בכתבי האריז"ל שהיה מן המקובלים הבודדים שעליהם מסתמכים, הראב"ד, שהופיעה רוח

(1) שבת ספ"ז.

(2) כן הוא בשלשלת הקבלה (אף שאינו מתאים לחשבונו שם) ובקובץ תשובות הרמב"ם (ליפסיה, תרי"ט) אבל בסדר הדורות מגי' – בשחק – שצ"ל תתקע"ב. וכן הוא גם בפ"י של ר' יהודה אלברצלוני על ספר יצירה. וקה"ע בירושלמי שם – תתקע"ב וי"א אשר בכתב יד אגרת זו נמצא תתקע"ע. וצ"ע הגהת הסה"ד. וכן, בכלל, דעת המסופקים בגירסת הנכונה באגרת הרמב"ם, בה בשעה דמוכחי קראי דנבואת בלעם היתה – בשנת הארבעים (ולא לח) – ליציאת מצרים, ו.א. בשנת ב' אלפים תפ"ח, ועל פי זה "כעת" – הוא ד' אלפים תתקע"ו. ובמקום הכתוב אחרת עכצ"ל שהוא טעות המעתיק.

(3) ידוע מהרוקח ור"י חסיד וסייעתם שהיו אנשי מופת מאד (כ"ק אדמו"ר הצ"צ מצות עדות ספ"ח).

(4) "הבעש"ט ז"ל אשר כמוהו לא היה מימות הראשונים פלאי פלאים נסים היוצאים מהטבע היו נראים על ידו כאשר שמעתי מאדמו"ר נ"ע שהוא ותלמידו הה"מ נ"ע היו רואים מסוף העולם ועד סופו ממש בעין ראי' והיו אומרים מה שהיו רואים כאשר היה נראה בעליל לתלמידיהם, והיינו ע"י שהיה גלוי לפניהם אור שנברא ביום ראשון שהשי"ת גנוז בתורה, הגה כל אלה המופתים האמיתים מגלים גילוי א"ס ב"ה הבבע"ג. גם מוקני נ"ע שמענו עתידות קולע אל השערה" (מצות עדות שם).

(5) חלק ג רד סע"א ובביאורי הזהר שם. ומשמ מובן גם כן דלא קשי מזהר חלק א רג, ב.

הוספה

בשורת הגאולה

5

ע"פ כל הסימנים שבדברי חז"ל אודות דרא דעקבתא דמשיחא, דורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ו(במילא) דור הראשון של הגאולה . . ובכל זה ניתוסף עוד יותר ע"י שלימות העבודה דהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בחצי כדור התחתון (כתוצאה מהגאולה די"בי"ג תמוז) במשך יובל שנים, אשר, אם בהתחלת תקופה זו יצא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהכרזה "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה", והעיד שכבר סיימו כל עניני העבודה, וצריכים רק "לצחצח הכפתורים", ויתירה מזה, שכבר סיימו גם "צחצוח הכפתורים", וצריכים רק לעמוד הכן ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו, הרי בסיומה של תקופה זו, בודאי ובודאי ללא כל ספק וספק ספיקא שכבר הגיע זמן הגאולה, ובלשון חז"ל¹ "כלו כל הקיצין" וגם ענין התשובה (כהמשך המאמר "ואין הדבר תלוי אלא בתשובה") הי' כבר בשלימות.

. . . וחידוש נוסף בדורנו זה גופא – בשנה זו:

נוסף לכך שנמצאים בסמיכות ממש לגאולה האמיתית והשלימה, הרי, שנה זו היא "תהא) שנת נפלאות אראנו" (כהר"ת דמנין השנה שנתפשט בתפוצות ישראל), השנה שבה יקויים היעוד "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"², וכבר ראו בפועל "נפלאות" המעידים שזוהי ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", ועד ל"שנה שמלך המשיח בא . . והוא משמיע להם לישראל ענוים הגיע זמן גאולתכם" (כדברי הילקוט שמעוני³), ועד להכרזה ש"הנה זה (המלך המשיח) בא"⁴, שכבר בא, היינו,

---

(1) סנהדרין צז, ב.

(2) מיכה ז, טו.

(3) ישעי' רמז תצט.

(4) שה"ש ב, ח ובשהש"ר עה"פ.

שעומדים כבר על סף התחלת ימות המשיח, על סף התחלת הגאולה, ותיכף ומיד המשכתה ושלימותה.

. . . כיון שעומדים על סף הגאולה שבאה תיכף ומיד ממש, מובן, שלימוד הלכות בית הבחירה בשנה זו צריך להיות באופן אחר לגמרי . . . ועוד ועיקר – שהלימוד הוא מתוך ידיעה והכרה בוודאות גמורה שאין זה „הלכתא למשיחא“, כי אם, הלכה למעשה בפועל ברגע שלאח“ז, כיון ש„מקדש העתיד שאנו מצפין בנוי ומשוכלל (כבר עתה למעלה, ותיכף) יגלה ויבוא משמים“⁵ ברגע כמימרא!

וע“ד המדובר בתקופה האחרונה⁶ בנוגע להוספה המיוחדת בלימוד התורה בעניני גאולה ומשיח – לא (רק) בתור „סגולה“ למהר ולקרב ביאת המשיח והגאולה, אלא (גם ו) בעיקר כדי להתחיל „לחיות“ בעניני משיח וגאולה, „לחיות עם הזמן“ דימות המשיח, עי“ז שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה, ומהשכל מתפשט וחדור גם ברגש הלב, ועד להנהגה בפועל במחשבה דיבור ומעשה באופן המתאים לזמן מיוחד זה, שעומדים על סף הגאולה, ומראים באצבע ש„הנה זה (המלך המשיח) בא“.

ויש להוסיף בביאור הצורך והמעלה דלימוד התורה בעניני משיח וגאולה ובנין ביהמ“ק השלישי ככניסה להתחלת ימות המשיח – ובהקדמה:

אף שאמרו חז“ל⁷ שמישיח בא „בהיסח הדעת“, אין זה בסתירה ח“ו למחשבה והתבוננות באופן של „דעת“ („שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאד ויתקע מחשבתו בחווק“⁸) בעניני משיח וגאולה ןולכל לראש המחשבה וההתבוננות לידע ולהכיר שעומדים כבר בהכניסה לימות המשיח, „הנה זה בא“, כיון שכבר כלו כל הקיצין, וכבר עשו תשובה,

(5) פרש“י ותוס' סוכה מא, סע“א. ועוד.

(6) לעיל ע' 54. ועוד.

(7) סנהדרין צז, א.

(8) תניא ספ“ג.

וסיימו כל עניני העבודה בשלימות, ככל פרטי הדברים האמורים לעיל] – כי, "היסח הדעת" פירושו "למעלה מן הדעת", היינו, שלאחרי שענין זה חודר בדעתו (ע"י המחשבה וההתבוננות כו'), ה"ז נעשה אצלו באופן שב(היסח ו)למעלה מן הדעת.

ובנוגע לפועל – למרות ה"שטרעם" שבדבר בתקופה האחרונה בשנה זו, תהא שנת נפלאות אראנו, לאחרי ראיית הנפלאות המעידות שזוהי ה"שנה שמלך המשיח נגלה בו", רואים שישנו קושי (עס קומט אָן שווער") להחדיר ההכרה וההרגשה שעומדים על סף ימות המשיח ממש עד שיתחילו "לחיות" בעניני משיח וגאולה. . והעצה לזה – ע"י לימוד התורה בעניני משיח וגאולה, כי, בכח התורה (חכמתו של הקב"ה שלמעלה מהעולם) לשנות טבע האדם¹⁰, שגם כאשר מצד הרגש שלו נמצא עדיין ח"ו מחוץ לענין הגאולה (כיון שלא יצא עדיין מהגלות הפנימי), הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל לחיות בעניני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה בא".

(משיחות ש"פ בלק, י"ז (טוב) תמוז תנש"א)

9) תניא אגה"ק (קה, ב).

10) ראה דרו"ל עה"פ לא"ל גומר עלי (ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. וש"נ. והובא להלכה בש"ך (ושו"ע אדה"ז) יו"ד סקפ"ט סק"ג (סקכ"ג)).

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind> יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת אי"א
ר' יקותיאל מנחם ע"ה
ב"ר שרגא שליט"א

ראפ

חסיד ומקושר בכל נימי נפשו
לכ"ק אדמו"ר מה"מ
משגיח ומשפיע
בישיבת תומכי תמימים
ליובאוויטש המרכזית 770
ניהל הבית חב"ד
בנמלי התעופה
ובחברת "אל על" במיוחד
וזכה שהרבי שלח המצות ע"י
ואמר עליו "אונזער יקותיאל"
נואם קבוע בסיומי הרמב"ם ב-770
והדפיסם ב"תקות מנחם"
ניהל "ועד המחנכים"
פעל במרץ בעניני שלימות הארץ
ראש מטה שירה וזמרה
לקבלת פני משיח צדקנו
קירב רבים אל רבנו ובדרכי נועם
השאיר דור ישרים יבורך
הולכים בדרכי רבותינו נשיאנו

נקטף בתאונת דרכים
ביום השני לפ' "וקם שבט מישראל"
י"ב תמוז ה'תשע"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

(מנוסח המצבה)

*

נדפס ע"י ידידיו

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

לזכות

החייל ב"צבאות השם" טובי' זכאי שיחי'
ליום הולדתו השביעי לאויוש"ט,
ביום בדר"ח תמוז - א' תמוז ה'תשפ"ג - "שנת הקהל"
ולזכות אחותו החיילת ב"צבאות השם" טביתא שבת תחי'

*

נדפס ע"י הוריהם שיחיו

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!

To Dedicate This Publication

In Honor Of Your Family Or A Loved One

For More Info. Call:

(718) 753-6844 or (323) 934-7095

or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

To DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>